

ТВАРИННИЙ СВІТ В НЕМАТЕРІАЛЬНІЙ КУЛЬТУРНІЙ СПАДЩИНІ: МОЖЛИВОСТІ ДЛЯ ТУРИЗМУ

*Кара Олексій Володимирович,
студент 4 курсу спеціальності «Туризм»,
ВНЗ «Університет економіки та права «КРОК», м.Київ, Україна,
e-mail: karaov@krok.edu.ua*

*Мелько Людмила Федорівна,
к.пед.н., доцент, завідувач кафедри туризму,
ВНЗ «Університет економіки та права «КРОК», м.Київ, Україна,
e-mail: ludmilam@krok.edu.ua*

Конвенція ЮНЕСКО про охорону нематеріальної культурної спадщини 2003 р. – це міжнародний документ, який сприяє охороні, збереженню та популяризації культурного розмаїття країн та народів світу. Нематеріальна культурна спадщина (НКС) – це кращі зразки світової цивілізації, які потребують дбайливого ставлення та збереження.

«Нематеріальна культурна спадщина означає практики, уявлення, вираження, знання, навички, а також пов'язані з ними інструменти, об'єкти, артефакти та культурні простори, які спільноти, групи та, у деяких випадках, окремі особи визнають частиною їхню культурну спадщину. Ця нематеріальна культурна спадщина, що передається від покоління до покоління, постійно відтворюється спільнотами та групами у відповідь на навколишнє середовище, їх взаємодію з природою та їхню історію, і забезпечує їм відчуття ідентичності та безперервності, таким чином сприяючи повазі до культурного різноманіття та творчість людини. Для цілей цієї Конвенції розглядатиметься лише така нематеріальна культурна спадщина, яка сумісна з існуючими міжнародними документами з прав людини» [1].

Упродовж існування та розвитку людства безпосередню цінність мали і тварини. Вони є невід'ємною часткою нематеріальної спадщини. Освоєння тваринного світу почалося ще у період кочового способу життя та супроводжує нас по сьогоднішній день. Деякі види взаємодії із тваринами вже зникли як рудимент, проте залишилися і ті, які стали певною традицією. Нове життя в них може надихнути популяризація у сфері туризму.

Виділимо елементи НКС, які пов'язані з тваринним світом, їх залученням у культурне середовище, та проаналізуємо їх. Залежно від умов кожна традиція має свою зону поширення (табл.1).

Transhumance – це форма скотарства при якій навесні та восени пастухи займаються перегоном тисячі тварин через гірські та рівнинні регіони, де формуються відносини між людиною та природою. Пастухи, носії традицій, мають глибокі знання про навколишнє середовище, завдяки чому зберігається екосистема. Тому, такий метод тваринництва є одним з ефективних для

збереження екобалансу між природою та діяльністю людини. Також така практика обумовила і навички пов'язані із усіма видами ремісничого та харчового виробництва. Вона передається із покоління в покоління, у багатьох випадках худобу супроводжують цілі родини [2].

Саме перегони Transhumance і є спадщиною для індивідуального використання. Загалом супроводжувати худобу між двома географічними кліматичними регіонами – нелегка задача. Відбувається це явище лише два рази на рік. Тобто складний маршрут та сезонність негативно вплинуть на популяризацію. Але даний елемент може бути частиною джайлоо-туризму, де туристи-екстремали мають можливість відчутти і побачити всі особливості звичаїв і традицій, побувати в екологічно чистому середовищі.

Таблиця 1

Тваринний світ в нематеріальній культурній спадщині ЮНЕСКО

Назва	Рік включення	Країни поширення
Transhumance, сезонний перегін худоби міграційними шляхами в Середземномор'ї та Альпах	2019	Італія, Австрія, Греція
Класична верхова їзда та Вища школа іспанської верхової їзди	2015	Австрія
Верблюжі перегони, соціальна практика та святкова спадщина, пов'язана з верблюдами	2020	ОАЕ, Оман
Ардха на конях і верблюдах	2018	Оман
Соколине полювання, жива людська спадщина	2021	ОАЕ, Австрія, Бельгія, Хорватія, Чехія, Франція, Німеччина, Угорщина, Ірландія, Італія, Казахстан, Південна Корея, Киргизстан, Монголія, Марокко, Нідерланди, Пакистан, Польща, Португалія, Катар, Саудівська Аравія, Словаччина, Іспанія, Сирія

Джерело: складено на основі [2-6]

Надзвичайно привабливою для туризму є **Класична верхова їзда та Вища школа іспанської верхової їзди (Відень, Австрія)**. Ця унікальна практика заснована на принципі доглядання людиною за тваринами з самого народження, що формує між ними особливі стосунки. Навчанням нових курсантів займаються вже досвідчені вершники, які вчать доглядати за кіньми, правильно утримувати їх та використовувати обладнання. Сформувалась ціла система взаємовідносин, коли величезна кількість спеціалістів (селекціонери, вершники, ветеринари, сідельники, ковалі, кравці та ін.) розводять коней Ліпціанер білосніжної породи, зберігаючи традиції та звичаї школи та

забезпечуючи розвиток конярства [3].

У туризмі цей елемент є надзвичайно популярним. У Відні Іспанська школа верхової їзди розташована у комплексі королівського палацу Хофбург. І саме вдале розміщення дозволяє туристам бути присутніми на святах, кінних спектаклях, знайомитись з унікальним культурним надбанням.

Верблюжі перегони – традиція бедуїнів, яка визнана на державному рівні. Для її збереження були створені окремі установи, центри та навіть федерація перегонів і клубів. Тварин відбирають за різними критеріями і тренують на іподромах. У раунді перегонів беруть участь до 20 верблюдів, а дистанція визначається на основі віку тварини. Дана традиція – це частина кочового способу життя. Її важливість і безперервність у бедуїнському суспільстві пов'язані з визначною роллю верблюдів у середовищі пустелі [4].

Ардха на конях і верблюдах – відбувається у день Алардха (арабською означає «день фестивалю»), де вершники показують свій рівень майстерності, вміння поводитися з тваринами. Під час святкувань можна побачити показ традиційних дій, таких як лежачі коні та верблюди, їзда стоячи, з'єднання рук з іншим вершником на великій швидкості та інші подібні дії. Також демонстрації супроводжують такі види традиційного мистецтва, як декламування віршів. Ця практика характерна для багатьох регіонів Оману, є невід'ємною частиною життя суспільства і демонструє відданість традиціям та звичаям, любов до тварин [5]. Верблюжі перегони та Ардха на конях і верблюдах можуть бути цікавими для туристів, як складова подієвого туризму.

Соколине полювання – створення унікальних стосунків між соколичим та соколом (орлом або яструбом), «це традиційне мистецтво та практика дресирування та польоту соколич», якому понад 4 тис. років. Поширюється серед країн Азії та Європи, через що має різні традиції та етнічні принципи. Спочатку це був спосіб добування їжі, але згодом, – як можливість спілкуватися з навколишнім природним середовищем. Соколичі у такий спосіб підтримують зв'язок із минулим. Наразі існує ціла система щодо збереження і розвитку цієї традиції: наставництво, центри розведення, тренувальні клуби, соколичі лікарні, природоохоронні інституції тощо [6]. Щоб знайомити туристів із даним елементом варто організовувати тематичні тури. Соколине полювання – одна з найбільш привабливих подій через її широке розповсюдження.

Отже, представлену НКС можливо використовувати у туризмі, але її важко оцінити загалом. А оскільки кожний елемент є унікальним, варто звернути увагу на кожний окремо.

Найбільш популярним із представлених елементів є Вища школа іспанської верхової їзди у Відні, відвідування якої включено у програми багатьох турів, враховуючи надзвичайно вигідне місце розташування в центрі Європи. Інші елементи більш привабливі для туристів, що полюбують подієвий туризм або екстремальний. Також є недолік сезонності, тому це викликає свої складнощі.

На нашу думку, варто популяризувати вищезазнані елементи НКС, залучати у програми екскурсійних турів, пропонуючи відвідування відповідних подій (свят, фестивалів), або робити конкретні тематичні тури для різних категорій туристів. Кожний елемент, враховуючи його унікальність, важливо залучати у туризм, популяризуючи кращі зразки світової нематеріальної культурної спадщини.

Список використаних джерел:

1. Конвенція про охорону нематеріальної культурної спадщини. URL: <https://ich.unesco.org/en/convention>
2. Transhumance, сезонний перегін худоби міграційними шляхами в Середземномор'ї та Альпах. URL: <https://ich.unesco.org/en/RL/transhumance-the-seasonal-droving-of-livestock-along-migratory-routes-in-the-mediterranean-and-in-the-alps-01470>
3. Класична верхова їзда та Вища школа Іспанської школи верхової їзди у Відні. URL: <https://ich.unesco.org/en/RL/classical-horsemanship-and-the-high-school-of-the-spanish-riding-school-vienna-01106>
4. Перегони на верблюдах, соціальна практика та святкова спадщина, пов'язана з верблюдами. URL: <https://ich.unesco.org/en/RL/camel-racing-a-social-practice-and-a-festive-heritage-associated-with-camels-01576>
5. Кінь і верблюд Ardhan. URL: <https://ich.unesco.org/en/RL/horse-and-camel-ardhan-01359>
6. Соколине полювання, жива людська спадщина. URL: <https://ich.unesco.org/en/RL/falconry-a-living-human-heritage-01708>